

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL

KARAR

AYŞE DURUCAN SAYGI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2020/17478
Karar Tarihi	: 29/11/2023
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM Muammer TOPAL M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Basri BAĞCI İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE
Raportör	: Mehmet Yavuz YAŞAR
Başvurucular	: 1. Ayşe DURUCAN SAYGI 2. Ayşenur ARSLAN 3. Banu YOZCU 4. Emine Eylem YILMAZ 5. Fatma Esra HAVAN 6. Gökhan DENİZ 7. Gülcan TÜRKMEN 8. Gülçin KİBAR 9. Hicran ŞAHİN 10. Hülya TUĞRUL 11. Hüseyin ÇİLLİ 12. İsmail AKSOY 13. İsmail ERTEKİN 14. Mehmet Ali ÜSTÜNŞOY 15. Mehmet Emin SANVER 16. Merve ÖZCAN

17. Mustafa EMSİZ
18. Münevver ÇANKAL
19. Özgür KURU
20. Samet SAY
21. Seran KOÇAKER
22. Seyfullah Ertunç TEMEL
23. Sezayi YILDIZ
24. Yeliz ÜLBEGİ
25. Zahide DELİOĞLAN
26. Zeynel Deniz ESEN

Vekilleri

: Av. Yasin ORÇAN
Av. Hayrettin KÜÇÜKSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, millî savunma uzmanlığına kurum içinden geçiş için yapılan sözlü sınavın iptali talebiyle açılan davanın sınavda başarılı sayılarak ataması yapılan kişilere ihbar edilmemesi nedeniyle adil yargılama hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/6/2020 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucuların vekilleri, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.
7. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Millî Savunma Bakanlığı (MSB/İdare) millî savunma uzmanlığına kurum içinden geçiş için yazılı ve sözlü sınav yapılacağını ilan etmiş, bu kapsamda başvurucular 16/7/2017 tarihinde yapılan yazılı sınava katılarak başarılı olmuş, akabinde -aralarında başvurucuların da olduğu- MSB'de görev yapan 833 personel 2/10/2017 ile 17/10/2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen sözlü sınava katılmıştır.

10. Sözlü sınavda başarı gösteren, başvurucuların da aralarında olduğu 262 kişi ise 28/10/2017 tarihli işlemle millî savunma uzmanı kadrosuna atanmış ve personele yönelik özel eğitime katılmıştır.

11. Büro Memurları Sendikası (Sendika) sözlü sınavın iptali talebiyle 19/1/2018 tarihinde dava açmıştır. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 22/11/2018 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; sınav komisyonunun usulüne uygun olarak oluşturulduğu, yapılan sınav sonucunda adaylara komisyon üyeleri tarafından ayrı ayrı not takdir edilmek ve bu notların aritmetik ortalaması alınmak suretiyle sınav değerlendirmesinin objektif kriterlere göre yapıldığı belirtilmiştir. Mahkemeye göre sınavın tümünü kapsayacak genel bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

12. Sendikanın anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 26/6/2019 tarihinde mahkeme kararını kaldırmış ve dava konusu işlemin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; sözlü sınavın bilgi ölçme amacıyla yapılan fakat aynı zamanda adayın mesleki ehliyetine yönelik diğer özel niteliklere sahip olup olmadığı yönünden değerlendirmeye de tabi tutulduğu bir sınav olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda somut uyumsuzluğa konu sözlü sınavda değerlendirme kriteri olarak belirlenen altı kriterin sözlü sınavdaki başarıya yüzdesel veya puansal etkisinin ne olacağı yönünde puan ağırlığının tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kararda, sınava katılacak adayların sınava hazırlanmaları aşamasında değerlendirme kriterlerinin öngörülebilir olmasının ve sınavda başarısız olanların hangi unsur/kriter açısından yetersiz olduğunun değerlendirilmesi üzerine başarısız sayıldığıının adaylarca bilinmesinin hukuki açıdan gerekli olduğu ifade edilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, davaya konu sözlü sınavda esas alınan her bir değerlendirme kriterinin tam puan üzerindeki ağırlığının belirlenmemesi nedeniyle sınav uygulama emrinin, dolayısıyla da bu uygulama emrine dayanılarak yapılan sözlü sınavın hukuka uygun olmadığını belirtmiştir.

13. Davalı İdarenin karara yönelik temyiz talebi Danıştay İkinci Dairesince 14/11/2019 tarihinde Bölge İdare Mahkemesi kararının kesin olduğu gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmiştir.

14. Sözlü sınavın Bölge İdare Mahkemesi kararı ile iptal edilmesi üzerine anılan sınavda başarılı sayılmaları neticesinde millî savunma uzmanı olarak ataması yapılan personelin tamamının görevine İdarenin 12/2/2020 tarihli yazısı ile son verilmiştir.

15. Başvurucular, bu yazının kendilerine aynı tarihte elden veya elektronik tebligat yoluyla tebliğ edilmesi sonucu nihai karardan haberdar olduklarını belirtmiştir.

16. Başvurucular 25/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

17. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; ... üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, ... hallerinde ...Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, davanın ihbarı Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır."

18. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

i. "Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler" ana başlıklı İkinci Bölüm'ünde yer alan 27. maddesinde hukuki dinlenilme hakkı düzenlenmiştir. Anılan madde şöyledir:

"(1) Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler."

(2) Bu hak;

a) Yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını,

b) Açıklama ve ispat hakkını,

c) Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini,

içerir."

ii. "İhbar ve şartları" kenar başlıklı 61. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Taraflardan biri davayı kaybettiği takdirde, üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceği düşünüyorsa, tahkikat sonuçlanıncaya kadar davayı üçüncü kişiye ihbar edebilir."

iii. "İhbarda bulunan kişinin durumu" kenar başlıklı 63. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Dava kendisine ihbar edilen kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı olan taraf yanında davaya katılabilir."

iv. "Fer'i müdahale" kenar başlıklı 66. maddesi şöyledir:

"(1) Üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla, tahkikat sona erinceye kadar, fer'i müdahil olarak davada yer alabilir."

2. Danıştay Kararları

19. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 8/11/2021 tarihli ve E.2021/1015, K.2021/2270 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Dosyanın incelenmesinden; uyumsuzluk konusu taşınmazın 1/100.000 ölçekli Muş-Bitlis-Van Planlama Bölgesi Çevre Düzeni Planı'nda, tarım alanı kullanımına ayrıldığı ve bu alanda alt ölçekli imar planlarının onaylanmadığı, taşınmaz maliki olan şirket tarafından, taşınmazda şeker imalatı ve kuru gıda deposu yapılması planlandığından, yapılan başvuru üzerine 18/07/2012 tarih ve 2012/7 sayılı Bitlis Valiliği İl Toprak Koruma Kurulu kararı ile taşınmazın tarım dışı kullanımına izin verildiği ve bu karara ilişkin açılan bir dava olmadığı, anılan Kurul kararına dayalı olarak onaylanan mevzii imar planı ile de taşınmazın konut dışı kentsel çalışma alanı olarak belirlendiği görülmektedir.

Her ne kadar davacı tarafından, taşınmazın tarım arazisi vasfında olduğu ve tarım dışı amaçla kullanımının mümkün olmadığı iddiası ile görülmekte olan dava açılmış ve İdare Mahkemesince, taşınmazın tarım dışı amaçla kullanılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle dava konusu edilen mevzii imar planının iptaline karar verilmiş ise de; davanın konusu mevzii imar planı olup, taşınmazın tarım dışı amaçla tahsisine ilişkin toprak koruma kurulu kararı dava konusu edilmediği hususu dikkate alındığında, uyumsuzluğun imar mevzuatı, şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararı açısından incelenmesi gerektiğinden, temyize konu ısrar kararında isabet bulunmamaktadır.

Öte yandan, davanın ihbarı konusunda taraflardan birinin talebi olmasa bile, ihbarın Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılması gerekmektedir. Ayrıca, yargılanan işlem olmakla birlikte, dava sonucunda verilecek karardan doğrudan etkilenecek kişiye ihbarda bulunulmayıp, onun bilgisi dışında ve uyumsuzluğa ilişkin beyanları alınmadan davanın sonuçlandırılması, Kanun'un amir hükmünün ihlâli olacağı gibi, Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının da ihlâli sonucunu doğuracağı açıktır.

Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Menemen Minibüsçüler Odası/Türkiye kararında, yargıya erişim hakkının, AİHS'nin 6. maddesinin "yargılanma hakkı" ile ilgili birinci fıkrasının yalnızca bir yönünü oluşturduğuna, mahkemeye erişim hakkının etkin olabilmesi için, haklarına müdahale edilen bir kimsenin açık ve kesin bir şekilde bu işleme itiraz edebilmesi ve bu itirazların mahkemece tartışılabilmesi ve incelenmesi gerektiğine, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin mahkemeye erişim hakkını doğrudan etkilediğine işaret etmiştir.

Olayda, Hazine tarafından taşınmazın tarım amacı dışında kullanılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle mevzii imar planının iptali talep edildiğinden, bu konuda Mahkemece verilecek karardan, dava konusu taşınmaz maliki [...] Gıda Paz. İnş. Ltd. Şti.'nin hak ve menfaatinin etkileneceği açıktır.

Dolayısıyla, Van 2. İdare Mahkemesince, anılan Şirkete dava ihbar edildikten sonra dava hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla; davanın, taşınmaz malikine ihbar edilmeksizin ve imar planı yönünden bir değerlendirme yapılmaksızın, dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi ısrar kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

20. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12/2/2020 tarihli ve E.2018/1928, K.2020/326 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

...

Uyuşmazlıkta, davacı tarafından, 2011 yılı öğretmenlerin il içi isteğe bağlı yer değiştirme döneminde Ankara ili, Çankaya ilçesi, Ayten Tekişık İlköğretim Okulu'na sıralı atanma talebinin reddine ilişkin işlem ile anılan okula [G.K.]'nin atanmasına ilişkin işlemin ve bu işlemlerin dayanağı olan 2011 Yılı Öğretmenlerin İl İçi İsteğe Bağlı Yer Değiştirme Kılavuzu'nun ekinde yer alan '12. Yer Değiştirme Takvimi' başlıklı Ek-1'in iptalinin istenildiği anlaşılmakta olup, bu davanın sonucunda [G.K.]'nin menfaatinin etkileneceği açıktır. Buna göre, davanın [G.K.]'ye ihbar edildikten sonra Dairesince bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, davada, [G.K.]'ye ihbar edilmeksizin verilen dava konusu bireysel işlemlerin iptali yolundaki Daire kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

21. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12/2/2020 tarihli ve E.2018/1928, K.2020/326 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

...

Öte yandan; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 31. maddesinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan haller arasında sayılan davanın ihbarı konusunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağını belirtilmiş ve anılan maddeye 3622 sayılı Kanunun 11. maddesi ile eklenen ve 4001 sayılı Kanunun 14. maddesi ile değiştirilen cümle ile davanın ihbarının Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılacağı hususu düzenlenmiş olup; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 61. maddesinde, "Taraflardan biri davayı kaybettiği takdirde, üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceğini düşünüyorsa, tahkikat sonuçlanıncaya kadar davayı üçüncü kişiye ihbar edebilir. Dava kendisine ihbar edilen kişinin de aynı şartlarda bir başkasına ihbarda bulunması mümkündür ve bu şekilde ihbar tevali ettirilebilir." hükmüne, 63. maddesinde ise; 'Dava kendisine ihbar edilen kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı olan taraf yanında davaya katılabilir.' hükmüne yer verilmiş olması karşısında, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Geomatik Mühendisliği Anabilim dalında açık bulunan üç adet profesörlük kadrosuna atanmak için başvuran; ancak, bu talebi reddedilen davacının bu kadrolardan birine başka bir adayın atanmasına ilişkin 25/02/2010 tarih ve 852 sayılı Üniversite Yönetim Kurulu Kararının ve kararın onanmasına ilişkin 02/03/2010 sayılı işlemin iptali ile açık bulunan diğer iki kadroya yapılan atama kararlarının da iptalinin istenilmesinden dolayı bu davanın sonucundan, anılan kadrolara atanan kişilerin de menfaatinin etkileneceği açıktır.

Bu itibarla, İstanbul 9. İdare Mahkemesince, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Geomatik Mühendisliği Anabilim dalında açık bulunan üç adet profesörlük kadrosuna atanan [M.Y.], [G.C.] ve [T.Y.]'ye ihbarından sonra bir karar verilmesi gerekmektedir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan,... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

23. İlgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı için bkz. *Yusuf Bilin*, B. No: 2014/14498, 26/12/2017, §§ 28-33.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 29/11/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucular, bireysel başvuruya dayanak davada verilen iptal hükmünün doğrudan kendileri hakkında sonuç doğurduğu hâlde Mahkemece davanın kendilerine ihbar edilmemesi nedeniyle yargılama aşamasında delil sunma ve iddialarını ispat etme imkânından yoksun kaldıklarından yakınmıştır. Sözlü sınavın iptali için dava açan Sendikanın dava açma ehliyeti bulunmadığını ifade eden başvuruculara göre davacı Sendika, yine kendi üyelerinden S.Y. ve İ.E.'in uyuşmazlık konusu sözlü sınavı kazanarak atanan kişilerden olmasına rağmen bu iki üyesinin sözlü sınavına karşı dava açarak üyeleri arasında ayırım yapmış; tüm üyelerinin hak ve menfaatini gözetmemiştir. Başvurucular, sözlü sınavın iptaline karar veren Bölge İdare Mahkemesinin bu kararından yaklaşık altı ay önce millî savunma uzmanlığına kurumlar arası naklen geçiş mülakat sınavına ilişkin benzer davada Ankara 11. İdare Mahkemesinin verdiği ret kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine karar vererek sözlü sınavın usule uygun olduğuna hükmettiğine dikkat çekmiştir. Başvurucular ayrıca bireysel başvuruya konu Bölge İdare Mahkemesi kararında ismi geçen Heyet Başkanı'nın kendi kızının da millî savunma uzmanlığına geçiş için yapılan sınava katılarak yazılı aşamasında elenmesi nedeniyle söz konusu davaya bakmakta yasaklılık hâli bulunduğundan çekilmesi gerektiğini iddia etmiştir. Başvurucular son olarak atamalarının iptal edilmesi nedeniyle kazanılmış haklarının ellerinden alındığından şikâyet etmiş, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde, derece mahkemelerinin hukuk kurallarını yorumlayarak bir sonuca ulaştığı belirtilmiştir. Mahkemeye erişim iddiasıyla ilgili olarak ise davanın sonucundan etkilenme ihtimali olan üçüncü kişilere kendi hakları ile bağlantılı olarak mahkeme huzurunda argümanlarını öne sürebilmeleri amacıyla getirilen ihbar müessesesine ilişkin usul hükümlerinin işletilmesindeki takdir yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu savunulmuştur. Son olarak Bölge İdare Mahkemesi hâkimlerinin tarafsızlıklarına ilişkin

olarak anılan karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimlerin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumunun, kişisel bir kanaatinin veya menfaatinin, bu bağlamda kişisel bir tarafgirliğinin söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu bulunmadığı belirtilmiştir.

27. İdare, Bakanlık aracılığıyla gönderdiği yazıda, başvuru bireysel başvuruya konu nihai kararı 12/2/2020 tarihinden önce öğrenememelerinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu çünkü söz konusu davanın sosyal medya aracılığıyla aylarca konuşulduğunu iddia etmiştir. Öte yandan davacı Sendikamızın internet sitesinde davanın sonucunu 11/9/2019 tarihinde "*Sendikamızdan Bir Hukuk Zaferi Daha*" başlığıyla duyurduğunu belirtmiş, bu sebeple dava sonlanmadan başvuru rahatsızlıkla müdahale talebinde de bulunabileceğini savunmuştur. Son olarak Bölge İdare Mahkemesi Başkanı'nın kızının adı geçen sınava katıldığını ancak yazılı aşamasında başarısız sayıldığını, bu sebeple yazılıdan sonra gerçekleştirilen sözlü sınava yönelik davada herhangi bir çekilme nedeninin bulunmadığını belirtmiştir.

28. Başvurular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

29. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruların şikâyetlerinin özü, sonucundan doğrudan etkilendikleri bir idari davada yargılamaya katılmalarının sağlanmamasıdır. Bu nedenle başvuruların şikâyetleri bağlamındaki ihlal iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Somut olayda bireysel başvuruya konu davanın 26/6/2019 tarihinde kesin kararla neticlendiği, bireysel başvurunun ise 25/6/2020 tarihinde yapıldığı görülmüştür. Başvurular; kendilerine davanın ihbar edilmediğini, bu nedenle nihai karardan en erken atamalarının iptal edilmesine ilişkin 12/2/2020 tarihli yazı ile haberdar olduklarını ve buna göre süresi içinde bireysel başvuruda bulduklarını ileri sürmüştür.

32. Bu noktada öncelikle başvuruların işbu bireysel başvurudaki ihlal iddialarını sonucu itibarıyla menfaatlerini etkilediğini ileri sürdükleri söz konusu davadan haberdar edilmemeleri olgusuna dayandırdıklarını hatırlatmak gerekir.

33. Davanın başvuruların söz konusu yargılamadan haberdar olmasını sağlayacak nitelikteki maddi ve hukuki sonuçlarının bir müddet ortaya çıkmadığı görülmüştür. Buna göre maddi olayın özel şartlarında başvurular tarafından bireysel başvuru formunda ihlalin öğrenildiği tarih olarak gösterilen ve İdarenin ilgili yazısının tebliği edilmeye başlandığı 12/2/2020 tarihinden önce ihlali öğrendiklerinin kabulünü haklı kılacak ya da başvuruların

bu hususta üzerlerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmedeği kanaatine varılmasını gerektirecek nitelikte somut bir bulguya dosya kapsamında rastlanmamıştır.

34. Diğer yandan COVID-19 salgın hastalığı (pandemi) tedbirleri kapsamında yayımlanan, bireysel başvuru yolunda da uygulanan 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile dava açma sürelerinin 13/3/2020 tarihinden 30/4/2020 tarihine kadar durması öngörülmüş, sürelerin duracağı son tarih daha sonra Cumhurbaşkanlığı tarafından aynı fıkra da tanınan yetkiye istinaden 15/6/2020 olarak tespit edilmiştir (*Senih Özey*, B. No: 2020/13969, 9/6/2020, § 32).

35. Somut olayda başvuru sahiplerinin nihai kararı öğrendiği 12/2/2020 tarihinden itibaren başvuru yapabilecekleri son gün, pandemi nedeniyle dava açma sürelerinin durduğu tarih aralığında yer alan 13/3/2020'ye denk gelmektedir. 15/6/2020 tarihinden itibaren ise anılan süreler tekrar işlemeye başlamış, yukarıda belirtilen Kanun hükmünde durma süresinin başladığı tarih itibarıyla bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan sürelerin durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla bireysel başvuru süresinin 13/2/2020 tarihinde işlemeye başladığı somut olayda yukarıda anılan mevzuatta sürelerin durmasına ve uzamasına ilişkin belirlenen ilkelere uygun olarak bireysel başvurunun 15/6/2020 tarihinden itibaren on beş gün içinde yapılması gerekir. Bu itibarla 25/6/2020 tarihinde yapılan bireysel başvurunun süresinde olduğu anlaşılmıştır.

36. Diğer taraftan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yöntünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

37. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

38. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

39. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

40. Bireylere menfaatlerini etkileyen işlemlere karşı dava açabilmelerinin yanı sıra üçüncü şahıslarla açılmış ve doğrudan taraf olmadıkları ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davada iddia ve savunmalarını dile getirebilmeleri amacıyla davaya katılma imkânının sağlanması da mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken güvencelerden biridir. Bu itibarla bir davanın sonucundan menfaati etkilenecek kişilerin bu yargılama hakkında bilgi sahibi olabilmelerine, uyumsuzluğun çözümü için gerekli ve sonuca etkili olduğunu düşündükleri hususlarda açıklamada bulunabilmelerine, iddialarını ispata yönelik delil sunabilmelerine imkân sağlanması gerekir. Bu husus aynı zamanda yargı mercilerinin tüm verileri dikkate alıp değerlendirme yaptıktan sonra gerekçeli karar vermesini sağlayacağından silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi ile de ilgilidir. Nitekim 6100 sayılı Kanun'un 27. maddesinde, mahkemeye erişim hakkının güvenceleriyle örtüşür nitelikte bir düzenleme getirilerek davanın taraflarının yanı sıra müdahiller ve yargılamanın diğer ilgililerinin de kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahip oldukları belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkeme; davanın taraflarına, müdahillere, yargılamanın diğer ilgililerine savunma hakkını kullanma imkânı vermeden davanın esasıyla ilgili değerlendirme yapamayacaktır (*Yusuf Bilin*, B. No: 2014/14498, 26/12/2017, § 44; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Mehmet Ali Bedir ve Tevfik Günay*, B. No: 2013/4073, 21/1/2016, § 35).

41. Bireyin sonucu itibarıyla menfaatini etkileyen bir davadan haberdar edilmeyerek davaya katılımının sağlanmaması ve mahkeme önünde argümanlarını öne sürme imkânından yoksun bırakılması mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder.

42. Bireysel başvuruya konu olayda başvuruçuların başarılı oldukları sözlü sınavın uyumsuzluk konusu edildiği bir idari dava söz konusudur. Bir sendika tarafından açılan bu davada sözlü sınavın tüm sonuçlarıyla iptali istenmiştir. Yapılan yargılama sonucunda dava konusu sözlü sınav işlemi iptal edilmiştir. Söz konusu iptal hükmünün doğrudan başvuruçular üzerinde etkilerini ve sonuçlarını gösterdiği, nitekim anılan karar gereğince başvuruçuların atamalarının iptal edildiği görülmüştür. Bu itibarla başvuruçuların sonucundan doğrudan etkilendikleri bir idari davanın yargılama sürecine katılımlarının sağlanmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu kanaatine varılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

43. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

44. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalinin teşkil edecektir.

45. Bu nedenle müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülmeye, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

46. 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılacağı belirtilmiştir. Anılan düzenlemenin davanın üçüncü kişiye ihbar edilip edilmemesi noktasında yargı merciine tanınan takdir yetkisini de bünyesinde barındırdığı anlaşılmıştır. Somut olayda derece mahkemelerinin takdir yetkisini davanın başvurusuna ihbar edilmemesi yönünde kullanması sonucu başvurularının yargılama sürecine katılmadığı görülmüştür. Mahkemenin söz konusu uygulamasının 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesine dayandığı dikkate alındığında başvuruların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının olduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

47. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkündür. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım şartlarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10; *Ertuğrul Dalbaş*, B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 58; *Osman Uslu*, B. No: 2014/9414, 26/10/2017, § 75).

48. Davanın ihbarı, bireyin tarafı olmadığı ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davadan müdahale ve diğer yollarla haklarını kullanabilmesine imkân tanımak amacıyla haberdar edilmesini temin eden bir usul hukuku müessesesidir. Ancak yargılamaların makul süre içinde, düzenli bir şekilde ve gereksiz gider yapılmadan yürütülmesini temin etmek ve bu suretle usul ekonomisi ilkesini gerçekleştirmek düşüncesiyle davanın ihbarı belli şartlara ve usul kurallarına bağlanmıştır. Yargılama usullerinin belirlenmesinde usul ekonomisinin gözetilmesi, bu suretle iyi adalet yönetiminin sağlanarak kamu yararının gerçekleştirilmesi Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin gereklerindedir. Dolayısıyla usul ekonomisi ve iyi adalet yönetimi ilkeleri gözetilerek davanın ihbarının belli şartlara ve usul kurallarına bağlanması mümkündür (*Yusuf Bilin*, § 54).

49. Bununla birlikte bireylerin üçüncü şahıslarla açılan ancak sonucu itibarıyla kendilerinin menfaatlerini etkileyen bir davada iddia ve savunmalarını dile getirebilmelerinin de mahkemeye erişim hakkının bir gereği olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Böyle bir durumda kamu otoritelerinin usul ekonomisindeki kamu yararı ile bireylerin mahkemeye erişim hakkından yararlanmalarındaki bireysel yarar arasında makul bir denge gözetmeleri beklenir. Bireyin mahkemeye erişimindeki bireysel yararının açık biçimde baskın olduğu hâllerde usul ekonomisi gereğiyle mahkemeye erişimin kısıtlanmasının meşru bir amaç taşıdığı hususu tartışılmalı hâle gelebilir. Diğer bir ifadeyle bu gibi hâllerde Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılmasına izin verdiğinin söylenmesi mümkün olmayabilir (*Yusuf Bilin*, § 55).

50. Somut olayda başarılı sayıldıkları sözlü sınavın iptalinin başvuruclarının menfaatini doğrudan etkilediği dikkate alındığında davanın başvuruclarına ihbar edilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalede usul ekonomisinin sağlanmasındaki kamusal yararın başvuruclarının davaya katılmalarındaki bireysel yararlarının görmezden gelinmesini gerektirecek önem ve ağırlıkta olduğu hususunda ciddi kuşklar oluşmaktadır. Bu nedenle meşru amacın varlığının aşağıda müdahalenin ölçülülüğüyle birlikte ele alınmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

51. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirme yeteneğiyle elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olması yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

52. Ölçülülüğün üçüncü alt ilkesi olan orantılılık, kamu yararının korunması ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin bireyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla, uygulanan tedbirle başvuruclarına aşırı ve orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

53. Anayasa Mahkemesi; bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, § 52).

54. Üçüncü kişilerin kendi menfaatlerini etkileyen bir davaya katılmaları için belli şartlar ve usul kuralları öngörülmesi, bu şartlar ve kurallar davaya katılmayı imkânsız kılmadığı ya da aşırı derecede zorlaştırmadığı sürece mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak yargı merciince bu şart ve kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması sonucunda kendilerini etkileyen uyuşmazlıklarda menfaatlerini korumak isteyen kişilerin davaya katılmalarına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bu nedenle mahkemelerin bu şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini irdelerken ve usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek nitelikte tutumlardan, yorum ve değerlendirmelerden kaçınmaları gerekir (*Yusuf Bilin*, § 51).

55. 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde üçüncü şahısların davaya katılması ve davanın ihbarı konularında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanacağı belirtilmiş ancak davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılması öngörülmüştür. 6100 sayılı Kanun'un 66. maddesinde de üçüncü kişinin davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla tahkikat sona erinceye kadar ferî müdahil olarak davada yer alabileceği kurala bağlanmıştır. İdarenin işlem ve eylemlerinin hukuka uygunluk denetiminin yapıldığı idari yargıda görülmekte olan davalar yönünden de uyuşmazlık konusunda hak iddia eden ya da davanın taraflarından birinin davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin davaya sadece şeklen değil etkili bir şekilde katılımının sağlanması, adil

yargılanma hakkının güvencelerinin sağlanabilmesi için önemli bir müessesedir. Bu hakkın kullanılabilmesinin usul hukuku açısından en önemli sonucu ise davada verilecek karardan menfaatinin doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek olması nedeniyle davaya katılmakta hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin davadan haberdar edilmesinin gerekli olmasıdır (Yusuf Bilin, § 59).

56. Bu noktada 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde yer verilen ve davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılmasını öngören düzenlemeye, idari yargı merciinin baktığı bir idari davayı ilgili tüm kişilere resen bildirmesinin zorunlu olduğu şeklinde bir anlam yüklenemeyeceğini belirtmek gerekir. Dolayısıyla davanın sonucundan etkilenme ihtimali olan üçüncü kişilere kendi hakları ile bağlantılı olarak mahkeme huzurunda argümanlarını öne sürebilmeleri amacıyla getirilen ihbar müessesesine ilişkin usul hükümlerinin işletilmesindeki takdir yetkisi derece mahkemelerine aittir. Bu bağlamda her bir somut olayın özel şartlarında üçüncü kişinin davanın sonucundan etkilenip etkilenmeyeceğini ve davaya katılmasında hukuki yararı bulunup bulunmadığını değerlendirmek esasen derece mahkemelerinin görevidir. Derece mahkemesinin ihbar müessesesinin işletilip işletilmemesindeki takdirini denetlemek, bu takdir yetkisinin kullanılmasında başvuruçunun hak ve yükümlülüklerini doğrudan etkilediği, dolayısıyla davaya katılmakta hukuki yararı bulunduğu çok açık olan bir ihtilaf konusundaki argümanlarını ortaya koyma imkânından yoksun bırakılarak yargılamanın hakkaniyetine hanel getirecek nitelikte bir yaklaşım sergilendiğine dair bir bulguya rastlanmadığı sürece Anayasa Mahkemesinin görevi olmayacaktır (Yusuf Bilin, § 60).

57. Diğer yandan idari yargının görev alanına giren bazı davaların mahiyeti itibarıyla ihbar yapılması gereken kişi sayısının çokluğu, tebligat masraflarının kim tarafından nasıl karşılanacağı, iptal kararının dava açmayan ya da iptal edilen işleme bağlı olarak daha önce belli kazanımlar elde etmiş kişiler hakkında hangi durumda ne şekilde icra edilmesi gerektiği gibi bazı sorunları doğal olarak barındırdığı da görülmüştür. Bununla birlikte ihbar müessesesinin uygulanması ve yargı kararının icra edilmesiyle ilgili olarak söz konusu davalar kapsamında çoğu zaman ortaya çıkabilecek bu tür sorunların ancak yasal düzenlemeler yoluyla çözümlenebileceği ortadadır. Nitekim 2577 sayılı Kanun'un 20/B maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemlerle sınav sonuçları hakkında açılan davalarda verilen yürütmenin durdurulması ve iptal kararlarının söz konusu sınava katılan kişilerin lehine sonuç doğuracak şekilde uygulanmasını öngören düzenlemenin de uygulamada ortaya çıkan benzer nitelikteki sorunlardan kaynaklanan bir ihtiyacın sonucu olduğu anlaşılmıştır.

(2) İhkelerin Olaya Uygulanması

58. Bireysel başvuruya konu edilen davanın nedeni ve uyuşmazlığın niteliği dikkate alındığında başvuruçuların belirtilen davanın sonucundan doğrudan etkilenecekleri, bu itibarla davaya katılmalarında hukuki yararlarının bulunduğu ilk bakışta ve çok açık bir şekilde görülmüştür. Zira anılan davada sadece belirli bir adayın sözlü sınavdan başarısız sayılmasına ilişkin işlemin dava konusu edilmesi söz konusu değildir. Derece mahkemesi de sadece bazı adaylar yönünden geçerli olabilecek gerekçelerle değil sözlü sınavın tümünün hukukiliğini, dolayısıyla geçerliliğini etkileyecek bir nedenle "sınava ilişkin uygulama emrinin hukuka aykırı olduğu" gerekçesiyle sözlü sınavın iptaline karar vermiştir. Bu durumda her ne kadar anılan davada tek tek isimleri geçmese de söz konusu iptal hükmü özünde, doğrudan başvuruçuların da sözlü sınavlarının iptaline ilişkin bir sonuç doğurmaktadır.

59. Söz konusu davada başvurucuların davalı idare ile örtüşen birtakım menfaatlerinin olduğu açıktır. Bu bağlamda dava konusu edilen sözlü sınavın iptalini gerektirecek herhangi bir hukuka aykırılık unsuru bulunmadığıyla ilgili olarak başvurucular tarafından da ileri sürülebilecek bazı hususların yargılama sürecinde davalı idare tarafından zaten dile getirildiği görülmüştür. Bununla birlikte başvurucuların özellikle ihtilaf konusu sözlü sınav sonucu kuruma yerleştirilen kişiler olmaları nedeniyle dava konusu uyumsuzluğa ilişkin olarak sadece kendileri tarafından ileri sürülebilecek ilave birtakım iddialarda bulunabilecekleri de öngörülebilir bir durumdur. Nitekim başvurucuların bireysel başvuru formunda özellikle adil yargılanma hakkı bağlamında ileri sürdükleri ve istinaf dairesince dikkate alınması gerektiğini belirttikleri iddialarının (bkz. § 25) yargılama sürecinde davalı idare tarafından ileri sürülmediği anlaşılmıştır. Bu itibarla derece mahkemelerinin yargılama sürecinde bahse konu iddiaları değerlendirmek suretiyle bir sonuca ulaştığından söz edilemez. Dolayısıyla başvurucuların şayet davaya katılımları sağlanmış olsaydı Bölge İdare Mahkemesi kararındaki değerlendirmelere ilave birtakım değerlendirmeler/incelemeleer yapılmasını gerektirecek farklı iddialara yer verdikleri hususu gözden uzak tutulmamalıdır.

60. Buna göre somut olayda başvurucuların kazanmış oldukları sözlü sınavla ilgili yargılama sürecine davanın kendilerine ihbar edilmemesi nedeniyle katılmadıkları, uyumsuzlukla tamamen irtibatsız kaldıkları, uyumsuzluğun esasına ilişkin ve sonuca etkili olduğunu düşündükleri hususlarda görüşlerini dile getirme ve iddialarını ispata yönelik deliller sunabilme fırsatını bulamadıkları anlaşılmıştır. Öte yandan başvurucuların haklarını doğrudan etkileyen söz konusu davadan haberdar edilmelerindeki bireysel yararın usul ekonomisinin gözetilmesindeki kamusal yarara nazaran baskın bir nitelik taşıdığı ve davanın ihbar edilmemesinin kamu yararı ile bireysel yarar arasında gözetilmesi gereken dengeyi başvurucular aleyhine ciddi bir şekilde zedelediği değerlendirilmiştir.

61. Bu durumda derece mahkemelerinin 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesindeki davanın ihbarına ilişkin usul hükümlerini yerine getirmemesi nedeniyle başvurucuların mahkeme huzurunda argümanlarını öne sürme imkânından yoksun bırakılmalarının başvuruculara aşırı ve orantısız bir külfet yüklediği anlaşılmıştır. Diğer yandan somut davanın konusunun çok sayıda kişinin katıldığı bir sınavın iptali talebine ilişkin olması sebebiyle ihbar müessesesinin uygulanmasıyla ilgili olarak yukarıda belirtilen bağlamda (bkz. §57) sorunlarla karşılaşılabilceği mümkün olmakla birlikte söz konusu sorunların bertaraf edilmesi amacıyla bile olsa davanın ihbarının gerçekleştirilmemesinin, yasal düzenlemeler yoluyla çözümlenebilecek bu sorunların hâlihazırda giderilmemesinin tüm külfetinin de yine başvuruculara yüklenmesi sonucunu doğuracağı açıktır. Bu itibarla başvurucuların mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

62. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

63. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

64. Başvuruda tespit edilen adil yargılanma hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda

kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Basri BAĞCT'nın karşı oyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2018/703, K.2018/2310) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.246,90 TL yargılama giderinin başvuruçulara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/11/2023 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2020/17478

Karar Tarihi : 29/11/2023

KARŞIOY

1. İnceleme konusu olayda, Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde yapılan Millî Savunma Uzmanlığına kurum içi geçişe ilişkin sınavın sözlü kısmı Büro Memurları Sendikası tarafından idari yargıda açılan iptal davası sonucunda “değerlendirme kriteri olarak belirlenen altı kriterin tam puan üzerindeki ağırlıklarının belirlenmemiş olduğu” gerekçesiyle iptal edilmiştir.

2. Başvurucular bu sınav sonucunda başarılı kabul edilen kişiler olup, kendi hukuki durumlarını etkileyen yargılama sürecinden haberdar edilmemelerini ve buna bağlı olarak mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğini iddia ederek müracaatta bulunmuşlardır.

3. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 31/1. maddesinde idari yargılama sırasında 6100 sayılı Hukuk Mühakemeleri Kanununun (HMK) uygulanacağı konular arasında davanın ihbarı da sayılmış olmasına rağmen, İYUK 31/2 maddesindeki düzenleme ile idari yargılama usulündeki davanın ihbarı kurumu HMK.daki emsalinden farklılaştırılmıştır.

4. HMK. 61/1. maddesindeki düzenlemede davanın ihbar edilmesinde taraflar inisiyatif kullanırken, İYUK. 31/2. maddesinde “davanın ihbarı Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılır” denilmek suretiyle, yargılamayı yapan mercie bir hak ve mükellefiyet verilmiştir.

5. Hiç şüphe yok ki resen kullanılacak olan bu yetki ilgili mercie; hangi davada ve hangi koşulların gerçekleşmesi durumunda davanın kimlere ihbar edileceği konusunda bir takdir hakkı da vermektedir.

6. İncelemeye konu dosyada, davanın sonucu sınavda başarılı olan başvurucuların durumlarını mutlak manada etkilemiş olmakla birlikte, yargılama mercileri davanın ihbar edilmesine ihtiyaç hissetmemişlerdir.

7. Davayı iptale götüren gerekçe başvurucuların şahsi durumlarıyla ilgili olmayıp, sözlü sınavda değerlendirilmesi öngörülen altı kriterin tam puan üzerindeki ağırlıklarının ne olacağı belirlenmemiş olmasıyla alakalı ve tamamen idarenin sınava yönelik tasarrufuyla ilgili olup, başvurucuların davaya katılma veya katılmamalarının sonuca etki edeceğini iddia etmek mümkün gözükmemektedir. Bu bağlamda başvuruculara davayı ihbar etmeyen yargılama makamlarının bu konuda takındıkları tavrın keyfi olduğunu söylemekte mümkün değildir.

8. Kaldı ki Anayasa'nın 141/son maddesinde “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir” denilmek suretiyle yargılama faaliyeti sırasında zaman ve masraf tasarrufuna dikkat edilmesi hüküm altına alınmıştır.

9. Somut olayda davanın sınavı kazanan kişilerin tamamına ihbar edilmesinin zaman ve masraf gerektirdiğinde tereddüt yoktur. Kaldı ki davanın mahiyetine bakıldığında, başvurucuların davaya iştirak etmeleri durumunda dahi sonucun değişmesi olası gözükmemektedir.

10. Sayılan bu gerekçelerle, binlerce kişinin katıldığı benzer sınavlara karşı açılan iptal davalarının özelliklerine bakılmaksızın sınavlarda başarılı olan tüm bireylere ihbar zorunluluğunun kapısını açan, dahası gereksiz zaman ve yargılama giderlerine neden olan, yargılama mercilerinin davanın ihbar edilmesi noktasındaki takdir haklarını da orantısız bir şekilde kısıtlayan, ihlal yönündeki çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Basri BAĞCI